

ارزش خدمات کتابخانه‌ای برای کودکان در ژاپن*

ناکا کو آکابوشی

ترجمه حسن کیانی خوزستانی

والدین ژاپنی که به طور سنتی به اهمیت آموزش

گرایش دارند، با شیفتگی بسیار سعی می‌کنند کودکان

خود را به بهترین مدارس بفرستند.

جنبه‌های کلی

در کشور ژاپن، خدمات کتابخانه‌ای برای کودکان از اوایل قرن حاضر یعنی سال ۱۹۰۲ توسط پیشگامان کتابداری نوین آغاز شده است. اینان پس از بازدید از کتابخانه‌های اروپایی و آمریکایی و در نتیجه تأثیر آن کتابخانه‌ها به تبیین اندیشه خدمات مربوط به کودکان در کتابخانه‌های عمومی ژاپن پرداختند. طبیعی است که خدمات مربوط به کودکان تنها در شرایط بسیار محدودی شروع شد. دو یا سه کتابخانه خصوصی یا عمومی داوطلبانه و بدون در نظر گرفتن قوانین رسمی و استاندارد خاص، درهای خود را به روی کودکان مدرسه‌رو گشودند. برخی از روشهای عمده در کتابخانه عمومی توکیو آغاز گردید و کودکان مدارس ابتدایی در ساختمان مرکزی کتابخانه پذیرفته می‌شدند و به آنها کتاب امانت داده می‌شد. و شعبه‌های کوچکی نیز در مدارس ابتدایی دولتی تأسیس گردید.

قبل از جنگ جهانی دوم، این گامهای نخستین به سبب موانع فرهنگی و آموزشی، به طور کامل در جامعه توسعه نداشت. بعد از جنگ، خدمات مربوط به کودکان در کتابخانه‌های عمومی تحت تأثیر نظام تعلیم و تربیت انگلیسی آمریکایی ادامه یافت.

در کتابخانه‌های مدارس آمریکایی ژاپن در این زمینه، از لحاظ نظری و عملی، مطالعاتی صورت گرفته بود که این امر با همراهی عده‌ای از پیشگامان که به کارهای کوچک ولی مهمی حتی در خلال جنگ ادامه داده بودند صورت می‌گرفت.

در دهه ۱۹۶۰، متون بسیاری در مورد خدمات کتابخانه‌های کودکان از انگلیسی ترجمه و منتشر شد که به طور مثال می‌توان از آثاری چون *Rich The Treasure* اثر لانگ، *Unreluctant Years* اثر اسمیت و *Books' Children, and Men* اثر ریل هازارد و نظیر آن نام برد. این کتابها به درک کلی لزوم خدمات کتابخانه‌های کودکان به عنوان عاملی ضروری برای جوامع نوین، کمک کرده‌اند. همچنین، قانون مربوط به کتابخانه که در سال ۱۹۵۰ وضع شده بود به طور غیرمستقیم به نیازهای خدمات کتابخانه‌ای برای کودکان در کتابخانه‌های عمومی اشاره می‌کند. از آن زمان به بعد، ارائه خدمات به کودکان در کتابخانه‌های عمومی مادر ژاپن حتی در شرایطی بسیار محدود مشروعیت پیدا کرد و این امر با دیدی مثبت سال به سال و گام به گام توسعه یافت.

امروزه ۸۰ درصد از کتابخانه‌های عمومی، دارای بخش مخصوص خدمات کودکان هستند و انجمن کتابخانه‌های کودکان بیش از ۷۰۰ عضو دارد که شامل اعضای حرفه‌ای و نیمه حرفه‌ای است. از طرف دیگر، فعالیت فرعی قابل ملاحظه دیگری در مورد خدمات کتابخانه‌ای کودکان وجود دارد که بونکو (Bunko) نامیده می‌شود و در حال حاضر یکی از اصطلاحات رایج کتابداری در سطح بین‌المللی است که به معنی «کتابخانه خصوصی خانگی برای کودکان» است.

نقطه نظرها یا مباحث متعددی مبنی بر این امر وجود دارد که آیا بونکو به عنوان یک فعالیت فرعی خدمات کتابخانه‌ای کودکان در مسیر توسعه بوده است؟ یا اینکه اصولاً این نهضت بونکو است که موجب گسترش و ایجاد انگیزه خدمات کتابخانه‌های کودکان در کتابخانه‌های عمومی شده است؟

به هر حال تا سال ۱۹۸۸، تعداد ۱۴۱۹ کتابخانه عمومی دارای خدمات کتابخانه‌ای مخصوص کودکان بوده‌اند و همچنین بیش از ۴۵۰۰ بونکو، که این تعداد با کتابخانه‌های دبیرستانی موجود در ژاپن برابری می‌کند.

در مورد وضعیت کنونی خدمات به کودکان در کتابخانه‌های عمومی ما و بونکو، دو مقاله در کنفرانس سالانه ایفلا ۱۹۸۶ در توکیو ارائه شده است و من قصد ندارم همان مطالب را اینجا تکرار کنم، بلکه ترجیحاً کوشش خواهم کرد تا یک ارزیابی عینی در مورد ارزش خدمات کتابخانه‌های کودکان و از دیدگاه دنیای کودکان به عمل آورم و این ارزیابی با توجه به جامعه امروز که اصطلاحاً به آن جامعه توسعه یافته اقتصادی صنعتی اطلاق می‌شود خواهد بود. و مایلم که بر نکات زیر تأکید کنم: توسعه اقتصادی و

تحرك کتابخانه‌های کودکان، زمینه فرهنگی امروز و خدمات کودکان، آموزش دبستانی و کتابخانه‌های کودکان، بالاخره کتابخانه‌های عمومی ژاپن و ارزش خدمات کودکان.

۱. توسعه اقتصادی و تحرك کتابخانه‌های کودکان

۱-۱. رشد اقتصادی، کتابخانه و بونکو

از پایان دهه ۱۹۶۰ رشد اقتصادی ژاپن در سراسر جهان مورد توجه خاص قرار گرفت، ولی این مسئله الزاماً بدین معنی نیست که کتابخانه‌های عمومی ما دارای بودجه کافی و کلانی هستند که بتوانند نیازهای مردم جامعه را برآورده سازند. همانطور که در دنیا معمول است هنگام بروز مضمیقه اقتصادی، کتابخانه‌ها اولین جایی هستند که مشمول کاهش بودجه قرار می‌گیرند و آخرین جایی هستند که به هنگام رونق اقتصادی از افزایش بودجه برخوردار می‌شوند و متأسفانه ژاپن هم از این قانون مستثنی نیست.

با وجود این بسیاری از کتابخانه‌ها در دهه ۷۰ و ۸۰ برای خرید کامپیوتر و برنامه‌های مربوط یا خرید کتب و مجلات از بودجه بیشتری برخوردار بوده‌اند. در هر صورت تعداد کتابداران یا کارکنان کتابخانه‌ها کاملاً محدود است و مقامات محلی به ندرت قادرند به تقاضای افزایش پرسنل کتابخانه و یا بهبود شرایط کار کتابداران پاسخ بدهند. تعدادی ساختمانهای جدید برای کتابخانه‌ها یا مراکز عمومی ساخته شده است که در آنها کتابخانه حداکثر یک طبقه را اشغال می‌کنند ولی چون زمین در کشور ما بسیار گران است، کتابخانه‌ها معمولاً از نظر فضای لازم در مضمیقه هستند.

دبیران دبیرستانی اغلب اظهار می‌کنند که میزان قوه درک مطلب دانش‌آموزان آنها نسبت به ادبیات کلاسیک پایین آمده است.

در ژاپن خدمات کودکان غالباً دارای حداقل بازدهی است. بعضی از کتابخانه‌ها در مقایسه با سالنهای مطالعه مخصوص بزرگسالان، محدودیت بسیاری در فضای لازم جهت چیدن قفسه‌های کتاب کودکان و قفسه‌گویی برای آنها دارند، و این در حالی است که نیمی از استفاده‌کنندگان از کتابخانه را کودکان تشکیل می‌دهند. از طرف دیگر افزایش درآمد خانوارها، وقت و پول اضافی در اختیار خانم‌های خانه‌دار طبقه متوسط و روشنفکر قرار داده و بعضی از این زنان در خانه‌های خود را هفته‌ای یک بار به عنوان کتابخانه‌های کوچک خانگی به روی کودکان همسایه باز

کرده‌اند، که این کتابخانه‌ها بونکو (Bunko) نامیده می‌شوند. به‌طور متوسط تعداد کتابهای آنها کمتر از ۱۰۰۰ جلد است که بیشتر شامل مجموعه‌های خصوصی یا کتابهای خریداری شده توسط گروهی از مادران بوده است. براساس بررسیهای به‌عمل آمده در مورد بونکوها که توسط پروفیسور تاکئوچی در سال ۱۹۸۵ صورت گرفته است، ۸۵ درصد آنها در خلال سالهای ۱۹۷۰ دایر بوده‌اند.

۱-۲. کتابخانه‌ها و بازار کتاب

در خلال دو دهه اخیر، فنون تهیه کتاب، بویژه کتابهای مصور، به‌همراه کسب و کار ناشران مخصوص کودکان پیشرفت کرده است. بازار کتابهای مخصوص کودکان مشتمل بر کتابخانه‌های خانگی، کتابخانه‌های مدارس و کتابخانه‌های عمومی رشد و توسعه یافته و ۲۵ درصد از کتابهای کودکان توسط مدارس یا کتابخانه‌های عمومی خریداری شده است.

از سالهای دهه ۱۹۷۰ فروشگاههای کتاب مخصوص کتابهای کودکان به‌عنوان نوعی کسب و کار در چندین شهر تأسیس یافته‌اند که این فروشگاهها با آشنا ساختن کل جامعه به ارزش خواندنیهای مربوط به کودکان، ذوق و علاقه را در مادران و کودکان ایجاد می‌کنند که در واقع نوعی حمایت از خدمات کتابخانه‌ای به کودکان است. یک زنجیره بزرگ از سوپرمارکتها، غرفه‌هایی را به خواندنیهای کودکان اختصاص داده‌اند و آنها را کتابخانه نام

نهاده‌اند و از این طریق در بسیاری از این فروشگاههای زنجیره‌ای، به‌عنوان بخشی از فعالیتهای روابط عمومی سعی در جذب مادران و کودکانشان به فروشگاهها شده است و این نشان می‌دهد که کتابخانه‌های کودکان به چیز محبوبی تبدیل شده‌اند و حتی به‌عنوان یک روش ارتباط عمومی در جامعه ما مورد استفاده قرار گرفته‌اند. رویهمرفته، توسعه اقتصادی ما بطور مستقیم در توسعه خدمات کتابخانه‌های مخصوص کودکان تأثیر نداشته است، ولی بصورت غیرمستقیم در این توسعه سهیم بوده است.

۲. کتابخانه کودکان و فرهنگ رسانه‌های چند منظوره

۱-۲. مواد سمعی و بصری و بازیهای کامپیوتری

تکنولوژی پیشرفته ژاپنی و محصولات آن زندگی کودکان ما را از راههای گوناگون مورد هجوم قرار داده و تلویزیون تقریباً به‌عنوان یک همخانه، قسمتی از زندگی آنها را تشکیل داده است. براساس یک بررسی انجام شده درباره زندگی کودکان امروزی، ۶۹ درصد از کودکان نمونه پاسخ داده‌اند که لذت بخش‌ترین زمان از زندگی روزانه آنها زمانی است که مشغول تماشای تلویزیون هستند. از دو سه سال پیش بازیگران فیلمهای ویدئویی پای خود را به بسیاری از منازل باز کرده‌اند و تا سال ۱۹۸۸، حدود ۵۸ درصد خانوارهای ژاپنی دارای دستگاه ویدئو بوده‌اند و کودکان هنگامیکه تلویزیون برنامه دلخواهی ندارد به تماشای فیلم‌ها و کارتونهای

کرایه‌ای می‌پردازند. همچنین بازیهای کامپیوتری خانوادگی در بین کودکان دبستانی و نوجوانان دبیرستانی محبوبیت پیدا کرده است، و وقتی یکی از این دستگاهها به معرض فروش گذاشته می‌شود، مردم از صبح زود صفهای طولی تشکیل می‌دهند و یا از مدرسه می‌گریزند تا نرم افزار مخصوص بازیهای کامپیوتری راتهییه کنند. این رسانه‌های سمعی و بصری و الکترونیکی قسمت اعظم علائق و اوقات فراغت کودکان را به خود اختصاص می‌دهد.

۲-۲. کمدهای ساینر رسانه‌های چاپ شده

در بین رسانه‌های چاپی، کتابها و مجلات کمدهای توجه کودکان را به خود جلب می‌کند. کتابهای کمدهای ژاپنی، تنوع فراوانی داشته و موضوعات بسیاری از جمله تاریخ، ورزش، رمان، طنز، داستانهای علمی، وحشت و حتی سادیسیم را در بر می‌گیرد. در سال ۱۹۸۷، تعداد ۸۱۹ عنوان کتابهای کمدهای جدید و ۲۰۲۹ عنوان مجله کمدهای جدید منتشر شد. رویهمرفته ۴۰۸ میلیون نسخه از کتابهای کمدهای در قفسه‌های کتابفروشیها قرار گرفته که این کتابها نه تنها برای کودکان بلکه برای بزرگسالان نیز بوده‌اند، و شگفت آور نیست که بسیاری از مردم باهوش حتی فارغ التحصیلان سطح بالای دانشگاهی به کتابهای کمدهای علاقه داشته و مشترک مجلات ماهانه کمدهای باشند.

در کتابخانه‌های عمومی ما، کتابهای کمدهای و مواد سمعی و بصری زیادی در بین مجموعه‌های مخصوص کودکان وجود ندارد و کتابخانه‌ها معمولاً برای تهیه کتابهای کمدهای، خط مشی تعیین شده‌ای دارند. مباحث بسیاری در مورد کیفیت محتوی، چگونگی بیان تصویری و ارزش هنری کتابهای کمدهای وجود دارد. ولی در آینده‌ای نزدیک این وضع احتمالاً تغییر خواهد کرد. بسیاری از کتابداران جوان هستند که با مطالعه کتابهای متنوع کمدهای پرورش

از پایان دهه ۱۹۶۰ رشد اقتصادی ژاپن در سراسر جهان مورد توجه خاص قرار گرفت.

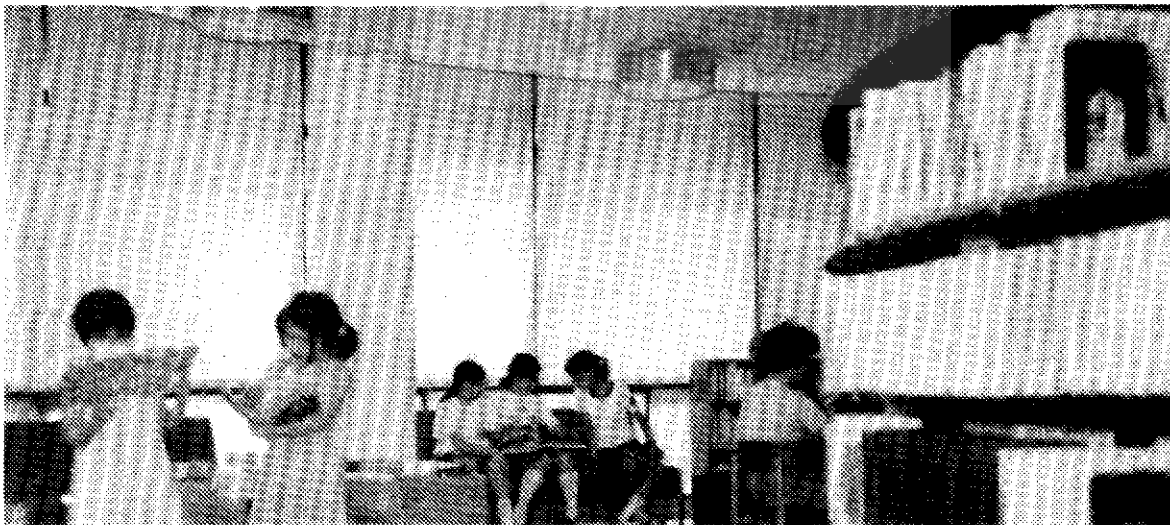
جدی‌ترین مسأله در خدمات کتابخانه‌های کودکان در کتابخانه‌های عمومی ژاپن مسأله پرسنل است.

یافته‌اند و احساس می‌کنند که وجود این نوع کتابها، مانعی برای رشد مطلوب کودکان به شمار نمی‌آیند.

۲-۳. تأثیر رسانه‌های چندمنظوره بر خواندنیهای کودکان

بسیاری از مردم که با تعلیم و تربیت یا کتابخانه‌ها در ارتباط هستند، همواره در این تشویش بسر می‌برند که این رسانه‌های چندمنظوره و فرهنگ تصویری مشهور، اثرات عمیقی بر رشد کودکان داشته باشند و آنها از هجوم این مسائل بر روحیات و عواطف کودکان نگران هستند. اخیراً مشاهده شده است که توانایی کودکان برای خواندن کتب داستان نسبت به گذشته کمتر و مدت زمان تمرکز آنها در اوقاتی که در حال گوش دادن به قصه‌گویی هستند، بخوبی کودکان ۱۵ یا ۲۰ سال پیش نیست.

دبیران دبیرستانی اغلب اظهار می‌کنند که میزان قوه درک مطلب دانش‌آموزان آنها نسبت به ادبیات کلاسیک پایین آمده و از اینکه این قوه که از ارکان اصلی درک عمیق است نسبت به سالهای گذشته در دانش‌آموزان ضعیف‌تر شده است، در تعجب هستند. در کتابخانه‌های عمومی و نیز در بونکوها، کتابداران به منظور بالا نگه داشتن کیفیت مطالعه و منابع مورد مطالعه کودکان، با

علاقه‌مندی کوشیده‌اند، اما مساعی آنان تا به حال از طریق روش‌های سنتی به عمل آمده است و اعتقاد براین بوده که این مساعی از آغاز خدمات کتابخانه‌ای کودکان که از کتابخانه‌های انگلو امریکن به کشور وارد شده است، بالاترین تأثیرها را به جای گذارده است. در این ایام که مخصوص رسانه‌های چندمنظوره است، ما از روش‌ها و تکنیک‌های جدید برای گسترش و تشویق ادت کتابخوانی و ارتقاء توانایی‌های کودکان، استفاده مطلوب را به عمل نیاورده‌ایم.

ما از تمام کودکانمان انتظار داریم از ادبیات خوب کودکان که از گذشته به ما ارث رسیده است و همچنین از کتاب‌های کم‌دی جدید و بازی‌های کامپیوتری لذت ببرند. نمی‌دانم آیا برای این منظور راه‌های مناسبی برای بکارگیری رسانه‌های نوین وجود دارد یا نه؟

۳. آموزش دبستانی و خدمات کتابخانه‌های کودکان

۱-۳. کتابخانه به عنوان همتای آموزش دبستانی

آموزش اجباری در ژاپن از سال ۱۸۶۷ با استفاده از یک نظام نسبتاً نوین دبستانی شروع شده است. از زمانهای پیشین نسبت شرکت دانش‌آموزان در مدارس ما بیشتر از ۹۰ درصد بود و امروزه این نسبت نزدیک به ۱۰۰ درصد است. والدین ژاپنی که به طور سنتی به اهمیت آموزش گرایش دارند، با شیف‌تگی بسیار سعی می‌کنند کودکان خود را به بهترین مدارس بفرستند و بعد از جنگ جهانی دوم این تمایل در جوامع دموکراتیک شدیدتر شده است، مردم این جوامع معتقدند که رقابت آزاد و گسترده حاصل از توانایی‌های فردی و در اختیار داشتن درجات آکادمیک بالاتر، ما را مستقیماً به موقعیت‌های بزرگتر رهنمون می‌شود که به نوبه خود به پول، شانس و هر چیزی که ما را به سوی آینده خوب هدایت کند منتهی می‌گردد.

در سال ۱۹۶۰، حدود ۶۰ درصد دانش‌آموزانی که آموزش اجباری را به پایان رسانیده بودند به دوره‌های بالاتر دبیرستانی راه یافتند. در سال ۱۹۸۰ این رقم به ۹۰ درصد رسید و این نسبت همچنان بالا رفت و ۳۰ درصد از آنها وارد دوره‌های آموزش عالی شدند. به طنز باید گفت که هر قدر والدین به آموزش کودکان خود بیشتر علاقه‌مند شوند، کودکان کمتر وقت می‌کنند به کتابخانه مراجعه نمایند. کودکان برای اینکه بتوانند از طریق گذراندن امتحانات ورودی وارد مدارس بهتری بشوند، مجبورند بعد از اتمام کلاسهای روزانه در مدارس آمادگی که Juko نامیده می‌شود حضور یابند.

امروزه مدارس آمادگی Juko در مناطق شهری تنها مخصوص آماده کردن کودکان برای امتحانات ورودی مدارس ابتدایی نیستند، بلکه به منظور آماده کردن آنها جهت امتحانات کودکستانهای خوب نیز فعالیت می‌کنند. بسیاری از کودکان کم‌سن و سال هستند که به محض خروج از قنذاق به کودکستانهای

Juko برده می‌شوند. در نتیجه سطح سنی کودکان استفاده‌کننده از کتابخانه‌ها پایین‌تر آمده است زیرا کودکان کلاس چهارم یا پنجم و بالاتر، گرفتارتر از این هستند که به کتابخانه بیایند و گاهی آنها حتی وقت این را ندارند که در بیرون به بازی بپردازند. همه مردم از این جریان به عنوان عارضه‌ای ناخوشایند انتقاد می‌کنند ولی در مورد کودکان خودشان، درست همان راهی را پی می‌گیرند که سایرین رفته‌اند. این کتابخانه‌ها و بونکوها زیر فشارهای سنگین وضعیت مدارس، برای کودکان به منزله چمنزاری در وسط کویر هستند تا بتوانند عامل ذاتی انسانی خود را به عنوان کودکان عادی بازیابند.

۲-۳. روابط بین کتابخانه‌های مدارس و کتابخانه‌های عمومی

دومین مسئله آموزش در مدارس از نقطه نظر خدمات کتابخانه‌ای کودکان این است که همکاری کمی بین این دو سازمان وجود دارد. در ژاپن، بنا بر قانون کتابخانه مدارس تقریباً تمام مدارس ابتدایی و متوسطه دارای فضایی به نام کتابخانه با مجموعه‌ای قابل ملاحظه هستند، اما در کتابخانه‌های سطوح دبستان و دوره اول دبیرستان، نیروی انسانی فنی یا تمام وقت، به جز در تعدادی از مدارس خصوصی، وجود ندارد. بسیاری از مدارس دارای معلمی هستند که مسئولیت کتابخانه برعهده او است، ولی این شخص که تدریس کلاس خود را به عنوان معلم تمام وقت برعهده دارد فقط در اوقات فراغت از کتابخانه مدرسه نگهداری می‌کند. اگر یک کتابدار کتابخانه کودکان، علاقه‌مند به ارائه خدماتی نظیر داستان‌گویی یا کتابخوانی در کلاسهای درس به مدرسی که در همسایگی قرار دارند باشد، یافتن مجراهایی برای تماس با معلم یا پیدا کردن امکانات لازم برای این امر مشکل خواهد بود. در حال حاضر این وضعیت کم‌کم در حال تغییر است، ولی تنها از طریق راه‌های منحصر به فرد امکان‌پذیر خواهد بود. مدیران یا آموزگاران اهمیت مطالعه و لزوم و ارزش آموزش اطلاع‌رسانی را به خوبی پذیرفته‌اند، ولی آنها وظایف واقعی کتابخانه‌ها، چه کتابخانه‌های مدارس و چه کتابخانه‌های عمومی، را درک نکرده‌اند.

۴. ارزش خدمات مربوط به کودکان در کتابخانه‌های عمومی

۱-۴. ارائه خدمات و وظایف

با وجود مشکلاتی که در ارزیابی وظایف کتابخانه عمومی در جامعه ژاپن به چشم می‌خورد، قدر مسلم این است که خدمات مربوط به کودکان عاملی اساسی در پشتیبانی از وجود کتابخانه به شمار می‌آید. به طور متوسط کودکان، ۵۰ درصد استفاده‌کنندگان ثبت شده کتابخانه‌های عمومی را تشکیل می‌دهند و در ضمن مجموعه کتابهای کودکان ۳۰ یا ۴۰ درصد از مجموعه این کتابخانه‌ها را به خود اختصاص داده است.

۴-۳. فقدان نظام ارزشیابی

در کتابخانه‌های عمومی ما، از جمله خدمات مربوط به کودکان، هیچ نوع استاندارد یا معیاری برای انجام ارزیابی کیفی خدمات کتابخانه‌ای وجود ندارد، در نتیجه بیشتر اوقات ارزشیابی‌ها فقط از نقطه نظر ارائه آمار و ارقام صورت می‌پذیرد، مثلاً تعداد ثبت شده مراجعان یا تعداد کتابهای امانت داده شده و غیره. مقامهای ذیربط بدون در نظر گرفتن کیفیت منابع امانت داده شده یا خدمات ارائه شده، بودجه مربوط را صرفاً بر مبنای آمار و ارقام اعلام شده افزایش می‌دهند و چنانچه ما بتوانیم در تمام کتابخانه‌ها یا مؤسسات عمومی، کتابداران حرفه‌ای داشته باشیم ممکن است این وضع تغییر کند. همچنین با در اختیار داشتن پرسنل فنی می‌توان همکاریهای فعال‌تری را با بونکوها یا کتابخانه‌های مدارس و کودکستانها یا کتابخانه‌های مربوط به مهد کودک‌ها امکان‌پذیر ساخت. فقدان قدرت هدایت فنی در اجرای خدمات کتابخانه‌ای کودکان، یکی از جدی‌ترین مسائل است ولی با در نظر گرفتن جهات دیگر، حتی بدون بکارگماری پرسنل فنی نیز در حال انجام یک کار خوب هستیم.

۵. نتیجه‌گیری

بطور کلی در ژاپن مردم، معلمان و والدین اهمیت مطالعه را در رشد کودکان و تعلیم و تربیت آنها درک می‌کنند، ولی در عمل، این مسئله به علت فشارهای شرایط دیگر اجتماعی و فرهنگی از اولویت برخوردار نیست و درک آنها با تقاضای خدمات کتابخانه‌ای برای کودکان تناسب ندارد.

در دنیای کتابداری و کتابداران، خدمات کتابخانه‌ای برای کودکان به عنوان قسمت ضروری از کتابخانه‌های عمومی، مورد توجه است. ظاهراً با وجود اینکه ما تعداد قابل ملاحظه‌ای کتابخانه و بونکو داریم، ولی ارزش واقعی وجود آنها تا به حال در بین عموم مردم پذیرفته نشده است و این قضیه نمایانگر این است که تنها، شرایط اقتصادی نمی‌تواند مسائل کتابخانه را حل کند بلکه عوامل دیگر نظیر درک عمومی، پرسنل و غیره نیز برای توسعه خدمات کتابخانه‌ای کودکان لازم و ضروری است.

در جامعه منفعته طلب اقتصادی ما، ارائه خدمات کتابخانه‌ای برای کودکان ممکن است نشانه‌ای از نمایش کوشش برای نگهداری و حفظ وجدان بشری باشد، به این امید که نسل‌های آینده بدون از دست دادن عوامل ذاتی انسانی، رشد کنند و ما قطعاً باید مطالعات جدید و ممارست بیشتری را در راستای هدف فوق برعهده بگیریم.

توضیحات:

• اصل مقاله تحت عنوان Value of library service for children in Japan توسط Takako Akaboshi در پنجاه و پنجمین کنفرانس سالانه ایفلا (IFLA)، پاریس، ۱۹۸۹ ارائه شده است.

اکثر برنامه‌های فعال کتابخانه‌ها توسط کتابداران بخش کودکان طراحی می‌شوند، البته این امر فقط در مناطقی است که در آنها کتابخانه وجود دارد و غیر از مناطق شهری بزرگ، ۸۳ درصد از جوامع محلی، شهرها و روستاها هنوز دارای کتابخانه‌های اختصاصی خود نیست و فقط ۱۱/۵ درصد از جمعیت در کل کشور از خدمات کتابخانه‌های عمومی بهره‌مندند و این دلیل حضور بونکوها، به عنوان جایگزین کتابخانه‌های کودکان، است. به وضوح دیده می‌شود که در ژاپن نه تنها مسؤولان دولتی بلکه گروههای خصوصی کوچک نیز داوطلبانه، در عرضه فرصت‌ها و امکانات برای مطالعه کودکان سهیم هستند. نمونه‌های بسیاری از روابط بین کتابخانه‌ها و بونکوها وجود دارد، بدین صورت که بعضی از کتابخانه‌ها به بونکوها کتاب امانت می‌دهند و یا آنها را در خرید کتابهای جدید یاری می‌کنند.

۴-۲. پرسنل

جدی‌ترین مسأله در خدمات کتابخانه‌ای کودکان در کتابخانه‌های عمومی ژاپن مسئله پرسنل است و تمام کتابخانه‌های ژاپنی تا اندازه‌ای دارای مسائل پرسنلی هستند و کتابخانه‌های کودکان نیز از این امر مستثنی نیستند. فقط تعداد کمی از ادارات محلی هستند که کتابداران واجد شرایط را به عنوان کارکنان کتابخانه به استخدام درمی‌آورند زیرا آنها کتابداری را به عنوان یک حرفه نمی‌پذیرند و معمولاً کارکنان کتابخانه از قسمتهای دیگر سازمانهای دولتی محلی به کتابخانه منتقل می‌شوند و حتی اگر اتفاقاً کسی به کارهای کتابخانه علاقه‌مند شود و تمایل داشته باشد به عنوان کارمند کتابخانه باقی بماند، مجدداً او را طی ۵ یا ۶ سال به پست‌های دیگر در خارج از کتابخانه منتقل خواهند کرد.

تعدادی از شهرداریها تنها کتابداران واجد شرایط را در کتابخانه‌های خود استخدام می‌کنند، ولی اکثر مدیران کتابخانه‌ها را افرادی غیرحرفه‌ای و فاقد صلاحیت تشکیل می‌دهند. کتابخانه‌های ما برخلاف کتابخانه‌های آمریکایی و انگلیسی (انگلوآمریکن) توسط پرسنل عادی اداره می‌شوند. امروزه مباحثات فراوانی وجود دارد که ضوابط فنی کتابداری از نظر برنامه‌های تحصیلی چه نوع ضوابطی است و هنوز به این نتیجه نرسیده‌ایم که برای کتابداران به طور عام و کتابداران کودکان، به عنوان نیروی متخصص چه چیزهایی لازم و ضروری است. مادران که داوطلبان بونکوها هستند به دلیل سالها کار کردن با بچه‌ها، بعضی اوقات آگاهی‌های بهتر و تجارب بیشتری از کارکنان کتابخانه‌ها که به طور مثال از بخش حسابداری شهرداری به کتابخانه انتقال یافته‌اند، دارند.

خدمات کتابخانه‌ای کودکان در هر کتابخانه زمانی فعال‌تر خواهد بود که کارکنان فنی آن کتابخانه تحت آموزش کتابداران مجرب و با صلاحیت قرار گرفته باشند.